

DE VRIJGEVIGE GOD

Van Tim Keller verschenen

In alle redelijkheid – *Christelijk geloof voor welwillende sceptici*

De vrijgeevige God – *Recht naar het hart van het christelijk geloof*

Namaakgoden – *De lege beloften van geld, seks en macht en de enige werkelijke hoop*

Ruim baan voor gerechtigheid – *Rechtvaardig worden door Gods genade*

Kruistocht – *Het leven van koning Jezus*

Bevrijd van je zelf – *De weg naar echte christelijke blijdschap*

Het huwelijk – *Gods wijsheid over gevende liefde*

Goed werk – *Ons dagelijks werk en Gods plan voor de wereld*

Centrum-Kerk – *Het evangelie midden in je stad*

Galaten – *Om te lezen, te leren, te leiden*

Aan Gods hand door pijn en lijden

Ontmoetingen met Jezus – *Onverwachte antwoorden op grote levensvragen*

Rechters – *Om te lezen, te leren, te leiden*

Bidden – *Vertrouwelijke omgang met de ontzagwekkende God*

Preken – *Geloof overbrengen in een sceptische tijd*

Romeinen 1-7 – *Om te lezen, te leren, te leiden*

Psalmendagboek – *Een jaar lang leven met de liederen van Jezus*

Romeinen 8-16 – *Om te lezen, te leren, te leiden*

Geroepen tot barmhartigheid

Tim Keller

DE VRIJGEVIGE
GOD

Recht naar het
hart van
het christelijk
geloof

Uitgeverij Van Wijnen - Franeker

Eerste druk: maart 2009

Tweede druk: juli 2009

Derde druk: december 2009

Vierde druk: juni 2010

Vijfde druk: februari 2011

Zesde druk: januari 2012

Zevende druk: februari 2013

Achtste druk: maart 2014

Negende druk: november 2015

Tiende druk: mei 2017

© 2008 Tim Keller

Oorspronkelijke uitgever Dutton, Penguin Group (USA) Inc. New York, U.S.A.

Oorspronkelijke titel *The Prodigal God – Recovering the Heart of the Christian Faith*

© 2009 Nederlandse vertaling: Uitgeverij Van Wijnen, Postbus 172, 8800 AD Franeker
www.uitgeverijvanwijnen.nl

De Bijbelteksten zijn met toestemming van het Nederlands Bijbelgenootschap overgenomen uit de Nieuwe Bijbelvertaling (NBV).

Vertaling Arend Smilde

Omslagontwerp Garage/BNO

ISBN 978 90 5194 354 2

NUR 707

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd in welke vorm dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No part of this book may be reproduced in any form whatsoever without previous written permission from the publisher.

Inhoud

Inleiding	7
De gelijkenis	11
1. Zij kwamen Jezus opzoeken	
<i>'Ze kwamen hem opzoeken om naar hem te luisteren.'</i>	13
Twee soorten mensen	13
Waarom de mensen Jezus wel maar de kerk niet zien zitten	16
2. De twee verloren zonen	
<i>'Iemand had twee zonen.'</i>	21
De verloren jongste zoon	21
Het plan van de jongste zoon	23
De verloren oudste zoon	26
3. Een nieuwe definitie van zonde	
<i>'Al jarenlang werk ik voor u.'</i>	29
Twee manieren van gelukkig worden	29
Twee verloren zonen	32
Een dieper verstaan van zonde	34
Beiden fout; beiden geliefd	39

KELLER DE VRIJGEVIGE GOD

4. Een nieuwe definitie van verlorenheid	
<i>'Hij werd woedend en wilde niet naar binnen gaan.'</i>	43
Woede en superioriteit	43
Slaafsheid en leegheid	49
Wie moet dit weten?	55
5. De ware oudste zoon	
<i>'Mijn jongen, alles wat van mij is, is van jou.'</i>	61
Wat wij nodig hebben	61
Wie wij nodig hebben	65
6. Een nieuwe definitie van hoop	
<i>'Hij reisde af naar een ver land.'</i>	73
Ons verlangen naar huis	73
Hoe moeilijk terugkeer is	78
Het feest aan het slot van de geschiedenis	81
7. Het feestmaal van de vader	
<i>'Hij hoorde muziek en gedans.'</i>	85
Redding is een ervaring	86
Redding is stoffelijk	88
Redding is persoonlijk	91
Redding is gemeenschappelijk	98
<i>Babette's Feast</i>	100
Noten	107
Dankbetuiging	109
Over de auteur	110

Inleiding

De bedoeling van dit boek is de essentie van de christelijke boodschap in beeld te brengen, het evangelie. Het kan daarom dienen als inleiding tot het christelijk geloof voor mensen die niet met de leer bekend zijn, of die zich misschien een tijdlang ervan afzijdig hebben gehouden.

Het is echter niet alleen voor zoekers geschreven. Er zijn heel wat levenslang gelovige christenen die menen dat ze de grondlijnen van het christelijk geloof wel aardig begrijpen en geen beginnerscursus meer nodig hebben. En toch, één van de tekenen dat je het unieke, radicale karakter van het evangelie mogelijk niet begrijpt is de zekerheid dat je het wel begrijpt. Veteranen onder de kerkgangers blijken soms door een nieuw verstaan van de christelijke boodschap zozeer te zijn getroffen en veranderd, dat zij het gevoel hebben in wezen een 'her-bekering' te ondergaan. Dit is dan ook een boek voor zowel nieuwsgierige buitenstaanders als gezeten burgers van het geloof, voor 'jongste zonen' en voor 'oudste zonen', zoals Jezus hen noemt in de beroemde parabel, of gelijkenis, van de Verloren Zoon.

Dit bekende verhaal uit hoofdstuk 15 van het evangelie van Lucas neem ik onder de loep om zo bij het hart van het christelijk geloof te komen. De plot en de personages zijn heel simpel. Een vader heeft twee zonen. De jongste vraagt zijn deel van de erfenis, krijgt het, en vertrekt meteen naar een ver land waar hij alles verkwanselt aan zinnelijk en voos genot. Berouwvol keert

KELLER DE VRIJGEVIGE GOD

hij naar huis terug, waar hij tot zijn verrassing met open armen ontvangen wordt door zijn vader. De oudste broer vindt dit zeer vreemd en verwerpelijk. Het verhaal eindigt met een oproep van de vader aan zijn eerstgeboren zoon om zich bij deze ontvangst en vergeving voor de jongste aan te sluiten.

Oppervlakkig gezien is het geen bijzonder boeiende vertelling. Ik meen echter dat je het onderwijs van Jezus kunt vergelijken met een grote vijver waarin dan deze beroemde gelijkenis van de Verloren Zoon een van de helderste plekken is. Hier kunnen we helemaal tot de bodem zien. Er zijn in de afgelopen jaren veel voortreffelijke studies over dit Bijbelgedeelte verschenen, maar het fundament voor mijn uitleg ervan was een preek die ik meer dan dertig jaar geleden voor het eerst hoorde van Dr. Edmund P. Clowney. Die preek veranderde mijn kijk op het christendom.¹ Ik kreeg het gevoel dat ik de diepste kern van het christelijk geloof ontdekt had. Door de jaren heen heb ik de gelijkenis vaak weer gebruikt bij advies en onderwijs. Ik heb van dit Bijbelgedeelte meer bemoediging, verlichting en hulp zien uitgaan, als ik de ware betekenis ervan uitlegde, dan van enige andere tekst.²

*Hier kunnen we helemaal
tot de bodem zien.*

Deze preek (en een paar andere) heb ik eens gehouden in een ver land, met simultaanvertaling. Enige tijd later liet de tolk me weten dat hij tijdens het

vertalen de gewaarwording kreeg dat de gelijkenis als een pijl op zijn hart gericht was. Na een periode van worsteling en reflectie kwam hij hierdoor tot geloof in Christus. Zo hebben veel meer mensen me verteld dat dit verhaal van Jezus, toen ze het een-

INLEIDING

maal begrepen, de redding van hun geloof, van hun huwelijk, soms letterlijk van hun leven geweest was.

In de eerste vijf hoofdstukken zal ik de primaire betekenis van de gelijkenis uit de doeken doen. In hoofdstuk 6 laat ik zien hoe het verhaal ons helpt de Bijbel als geheel te verstaan, en in hoofdstuk 7 hoe de Bijbelse leer doorwerkt in de manier waarop we in de wereld staan.

De gangbare naam van de gelijkenis – de Verloren Zoon – zal ik niet gebruiken. Het is onjuist om één van beide zonen als enige aandachtspunt van het verhaal te nemen. Jezus noemt het zelf ook niet ‘de gelijkenis van *de* Verloren Zoon’, maar begint het verhaal met: ‘Iemand had *twee* zonen’. Het verhaal gaat evenzeer over de oudste zoon als over de jongste, en evenzeer over de vader als over de zonen. En wat Jezus over de oudste zoon zegt is een van de belangrijkste dingen die de Bijbel ons te zeggen heeft. Een betere naam voor de gelijkenis zou zijn: de Twee Verloren Zonen.

*Het verhaal gaat evenzeer
over de oudste zoon
als over de jongste.*

De Engelse titel spreekt niet van een ‘verloren’ zoon, maar van een *Prodigal Son* en *prodigal* betekent, volgens het woordenboek van Merriam-Webster: ‘roekeloos verkwistend’. Het betekent dat je geld uitgeeft tot er niets meer over is. Dit woord slaat dan ook even goed op de vader in het verhaal als op zijn jongste zoon. Dat de vader zijn zoon met open armen ontving was letterlijk roekeloos, want hij weigerde ‘rekening’ te houden met diens zonde tegen hem, of terugbetaling te eisen. Deze houding gaf aanstoot aan de oudste zoon en zeer waarschijnlijk ook aan de plaatselijke bevolking.

KELLER DE VRIJGEVIGE GOD

De vader in dit verhaal staat voor de hemelse Vader die Jezus zo goed kende. Paulus schrijft: 'Het is God die door Christus de wereld met zich heeft verzoend: hij heeft de wereld haar overtredingen niet aangerekend' (2 Korintiërs 5:19). Jezus laat ons God zien als Grote Vrijgevinge, die meer dan wat ook kwistig is naar ons, zijn kinderen. Gods roekeloze genade is onze grootste hoop, een ervaring van levensgrote verandering, en het onderwerp van dit boek.

De gelijkenis

Lucas 15:1-3 en 11-32

¹ Alle tollenaars en zondaars kwamen hem opzoeken om naar hem te luisteren. ² Maar zowel de Farizeeën als de schriftgeleerden zeiden morrend tegen elkaar: ‘Die man ontvangt zondaars en eet met hen.’ ³ Jezus vertelde hun toen deze gelijkenis: (...) ¹¹ ‘Iemand had twee zonen. ¹² De jongste van hen zei tegen zijn vader: “Vader, geef mij het deel van uw bezit waarop ik recht heb.” De vader verdeelde zijn vermogen onder hen. ¹³ Na enkele dagen verzilverde de jongste zoon zijn bezit en reisde af naar een ver land, waar hij een losbandig leven leidde en zijn vermogen verkwistte. ¹⁴ Toen hij alles had uitgegeven, werd dat land getroffen door een zware hongersnood, en begon hij gebrek te lijden. ¹⁵ Hij vroeg om werk bij een van de inwoners van dat land, die hem op het veld zijn varkens liet hoeden. ¹⁶ Hij had graag zijn maag willen vullen met de peulen die de varkens te eten kregen, maar niemand gaf ze hem. ¹⁷ Toen kwam hij tot zichzelf en dacht: De dagloners van mijn vader hebben eten in overvloed, en ik kom hier om van de honger. ¹⁸ Ik zal naar mijn vader gaan en tegen hem zeggen: “Vader, ik heb gezondigd tegen de hemel en tegen u, ¹⁹ ik ben het niet meer waard uw zoon genoemd te worden; behandel mij als een van uw dagloners.” ²⁰ Hij vertrok meteen en ging op weg naar zijn vader.

Zijn vader zag hem in de verte al aankomen. Hij kreeg mede-

KELLER DE VRIJGEVIGE GOD

lijden en rende op zijn zoon af, viel hem om de hals en kuste hem. ²¹ “Vader,” zei zijn zoon tegen hem, ik heb gezondigd tegen de hemel en tegen u, ik ben het niet meer waard uw zoon genoemd te worden.” ²² Maar de vader zei tegen zijn knechten: “Haal vlug het mooiste gewaad en trek het hem aan, doe hem een ring aan zijn vinger en geef hem sandalen. ²³ Breng het gemeste kalf en slacht het. Laten we eten en feestvieren, ²⁴ want deze zoon van mij was dood en is weer tot leven gekomen, hij was verloren en is teruggevonden.” En ze begonnen feest te vieren.

²⁵ De oudste zoon was op het veld. Toen hij naar huis ging en al dichtbij was, hoorde hij muziek en gedans. ²⁶ Hij riep een van de knechten bij zich en vroeg wat dat te betekenen had. ²⁷ De knecht zei tegen hem: “Uw broer is thuisgekomen, en uw vader heeft het gemeste kalf geslacht omdat hij hem gezond en wel heeft teruggekregen.” ²⁸ Hij werd woedend en wilde niet naar binnen gaan, maar zijn vader kwam naar buiten en trachtte hem te bedaren. ²⁹ Hij zei tegen zijn vader: “Al jarenlang werk ik voor u en nooit ben ik u ongehoorzaam geweest als u mij iets opdroeg, en u hebt mij zelfs nooit een geitenbokje gegeven om met mijn vrienden feest te vieren. ³⁰ Maar nu die zoon van u is thuisgekomen die uw vermogen heeft verkwanseld aan de hoeren, hebt u voor hem het gemeste kalf geslacht.” ³¹ Zijn vader zei tegen hem: “Mijn jongen, jij bent altijd bij me, en alles wat van mij is, is van jou. ³² Maar we konden toch niet anders dan feestvieren en blij zijn, want je broer was dood en is weer tot leven gekomen. Hij was verloren en is teruggevonden.”

Hoofdstuk 1

Zij kwamen Jezus opzoeken

‘Ze kwamen hem opzoeken om naar hem te luisteren.’

Twee soorten mensen

Uitleggers van deze gelijkenis zijn altijd vooral ingegaan op de lotgevallen en terugkeer van de jongste zoon, de ‘Verloren Zoon’. Men gaat zo echter voorbij aan de eigenlijke boodschap van dit verhaal, want er zijn twee zonen, die staan voor twee manieren om van God vervreemd te raken en twee manieren om toegang te zoeken tot het koninkrijk van de hemel.

De historische context waarin de auteur het onderwijs van Jezus plaatst is van cruciale betekenis. In de eerste twee verzen van het hoofdstuk noemt Lucas twee groepen mensen die naar Jezus waren komen luisteren. Ten eerste waren daar de ‘tolle-naars en zondaars’. Deze mensen corresponderen met de jongste zoon. Zij hielden zich noch aan de ethische voorschriften van de Bijbel, noch aan de rituele reinheidsregels zoals die werden nageleefd door gelovige joden. Zij deden aan ‘losbandig leven’. Zij hadden zoals de jongste broer hun ‘huis’ verlaten door de traditionele moraal van hun familie en van alle nette mensen vaarwel te zeggen. De tweede groep toehoorders bestond uit ‘de Farizeeën en de schriftgeleerden’, gerepresenteerd door de oudste zoon. Zij hielden zich aan de traditionele moraal waarmee ze waren grootgebracht. Zij lazen en zij volgden de

KELLER DE VRIJGEVIGE GOD

Schriften. Zij gingen trouw naar de kerk en baden onophoudelijk.

Heel trefzeker geeft Lucas aan hoe verschillend deze twee groepen reageerden op Jezus. Het Griekse werkwoord dat hier vertaald is met 'kwamen opzoeken' heeft de duratieve vorm, die aangeeft dat de beweging van jongere broers naar Jezus toe een vast patroon was bij zijn leraarschap. Ze kwamen steeds om hem heen staan. Dit tot verbazing en ergernis van hen die moraal en geloof hoog hielden. Lucas vat hun klacht samen: 'Die man ontvangt zondaars en eet met hen.' Met iemand aan tafel gaan was in het oude Nabije Oosten een teken van acceptatie. 'Hoe durft die Jezus zich met zulke zondaars in te laten?', zeiden ze. 'Bij *ons* in de kerk zie je die mensen nooit! Wat zouden ze zo aantrekkelijk vinden in wat Jezus zegt? Hij brengt ze vast niet de waarheid, zoals wij. Het kan niet anders of hij zegt alleen maar wat ze graag horen!'

Dus tot wie is het onderwijs van Jezus in de gelijkenis gericht? Tot de tweede groep, de schriftgeleerden en Farizeeën. Dat Jezus de gelijkenis begint te vertellen is een reactie op hun houding.

*'Bij ons in de kerk
zie je die mensen nooit!'*

De gelijkenis van de twee zonen geeft ruime aandacht aan de ziel van de oudste, en werkt toe naar een krachtige, aan hem gerichte oproep tot inkeer.

De aandacht die bij het kerkelijk of religieus onderwijs door de eeuwen heen aan deze tekst werd gegeven is vrijwel exclusief besteed aan de gulle ontvangst die de Vader zijn boetvaardige jongste zoon geeft. De eerste keer dat ik de gelijkenis hoorde, stelde ik me voor hoe Jezus'

ZIJ KWAMEN JEZUS OPZOEKEN

eerste toehoorders tranen voelden opwellen toen zij hoorden dat God hen altijd liefdevol ontvangen zal, ongeacht wat ze hebben gedaan. Dat is een sentimentele opvatting van deze gelijkenis. De doelgroep van dit verhaal wordt niet gevormd door 'dwalende zondaars', maar door gelovige mensen die alles doen om de Bijbel te volgen. Jezus' oproep is niet zozeer tot morele outsiders als wel tot morele insiders gericht. Hij wil hen wijzen op hun verblindings, bekrompenheid en eigenwaan, en wil laten zien hoe ze hiermee hun eigen ziel en het leven van de mensen om hen heen te gronde richten. Het is dus een vergissing te denken dat Jezus dit verhaal allereerst vertelt om jongste zonen te verzekeren van zijn onvoorwaardelijke liefde.

Nee, de eerste toehoorders werden door dit verhaal niet zozeer tot tranen geroerd als wel door de bliksem getroffen, gekwetst, geërgerd. Jezus mikte niet op een hartverwarmende ervaring, maar op doorbreking van onze categorieën. Met deze gelijkenis doorkruist Jezus wat bijna iedereen altijd gedacht heeft over God, zonde en verlossing. Zijn verhaal brengt het verwoestend egocentrisme van de jongste zoon in beeld maar veroordeelt ook, in de krachtigste termen, het moralisme van de oudste. Jezus zegt hier dat zowel religieuze als onreligieuze mensen geestelijk verloren zijn, dat beide soorten levensweg doodlopen, en dat ieder denkbeeld dat mensen ooit hebben gehad over aansluiting bij God een misvatting geweest is.

*Met deze gelijkenis
doorkruist Jezus wat bijna
iedereen altijd gedacht
heeft over God,
zonde en verlossing.*

Waarom de mensen Jezus wel maar de kerk niet zien zitten

Er zijn vandaag zowel oudste als jongste zonen onder ons, in één en dezelfde maatschappij en vaak zelfs in één gezin.

Vaak is de oudste zoon of dochter van een gezin het modelkind, de verantwoordelijke figuur die de ouderlijke normen naleeft en handhaaft. De jongste is nogal eens de rebel, een vrijbuiters die meer prijs stelt op gezelschap en waardering van leeftijdgenoten. De oudste groeit op, kiest een gebruikelijke baan en gaat in de buurt van pa en ma wonen; de jongste trekt weg om ergens onder de betaalbaar-hippe rook van New York of Los Angeles neer te strijken.

Deze natuurlijke temperamentverschillen zijn in de laatste eeuwen aangescherpt. In de vroege negentiende eeuw leidde industrialisatie tot de opkomst van een nieuwe middenklasse – de bourgeoisie – die zich wilde bewijzen met een ethiek van hard werken en morele onberispelijkheid. Als reactie op wat gezien werd als burgerlijke hypocrisie en rechtlijnigheid ontstonden er bohemien-circuits, van het Parijs van Henri Murger in de jaren 1840 tot de Bloomsbury-groep in Londen, de Beats van Greenwich en de *indie rock*-scene van onze dagen. Bohemiens, nu vaak in het Engels aangeduid als *bohemians*, willen van conventies af en willen persoonlijke autonomie.

Tot op zekere hoogte geven de zogeheten *culture wars* dus een eigentijdse gestalte aan de maatschappelijke botsing van oude impulsen en temperamenten. Meer en meer mensen beschouwen zichzelf als niet-religieus of zelfs antireligieus. Naar hun mening zijn morele kwesties uiterst complex en ze wantrouwen alle mensen of organisaties die zich morele zeggenschap aanmatigen over andermans leven. Ondanks (of misschien juist ten gevolge van) de groei van deze seculiere geest hebben ook behoudende, ortho-

ZIJ KWAMEN JEZUS OPZOEKEN

doxe religieuze bewegingen een aanzienlijke groei beleefd. Opgeschrikt door wat zij zien als een uitbarsting van ethisch relativisme, hebben velen zich georganiseerd om 'de cultuur terug te halen', en zij denken over 'jongste zonen' al niet veel gunstiger dan de Farizeeën het deden.

Aan welke kant staat Jezus? In *In de ban van de ring* zegt de oude Boombaard, als de Hobbits vragen aan wiens kant hij staat: 'Ik sta eigenlijk aan niemands kant, omdat er niemand helemaal aan mijn kant is ... [Maar] er zijn natuurlijk ook dingen aan welks kant ik helemaal niet sta.'³ Jezus geeft, via de gelijkenis, hetzelfde antwoord. Hij staat noch aan de religieuze noch aan de onreligieuze kant, maar religieus moralisme stelt hij wel voor als een bij uitstek fatale geestelijke toestand.

Het is voor ons vandaag moeilijk voor te stellen, maar in de tijd toen het christendom in de wereld kwam werd het niet als een religie beschouwd. Het was de non-religie. Stel u voor welke vragen vroege christenen kregen van hun burenen, vragen zoals 'Waar is jullie tempel?' Wij hebben geen tempel, was dan het antwoord van de christenen. 'Hoe kan dat? Waar werken jullie priesters dan?' Wij hebben geen priesters, zeiden christenen. 'Ja, maar...' sputterden die burenen dan, 'waar zijn de offers om je goden te vriend te houden?' De christenen zeiden dan dat zij niet meer aan offeren deden. Jezus was zelf de laatste tempel, de laatste priester en het laatste offer.⁴

Niemand had ooit zoiets gehoord. De Romeinen noemden christenen dan ook 'atheïsten'. Want wat het christendom over de geestelijke werkelijkheid zei, was uniek en paste niet in de categorie waarin religies thuishoorden. Deze gelijkenis maakt duidelijk waarom de benaming 'atheïsten' geheel terecht was.

Laten wij, verward als we zijn in de moderne *culture wars*,

KELLER DE VRIJGEVIGE GOD

de ironie van dit geval niet uit het oog verliezen. Voor de meeste mensen in onze samenleving geldt: christendom *is* religie en moralisme. Het enige alternatief (naast een andere wereldreligie) is secularisatie en pluralisme. Maar zo is het niet van het begin af geweest. Het christendom werd onderkend als een *tertium quid* (derde mogelijkheid), iets volkomen anders.

Het cruciale punt is hier dat, in het algemeen, praktiserend-gelovige mensen aanstoot aan Jezus namen terwijl mensen die

waren vervreemd van religieuze en morele voorschriften hem juist boeiend en innemend vonden. Dit blijkt uit alles wat het Nieuwe Testament over het leven van Jezus vertelt. In alle gevallen waar Jezus in aanraking komt met een

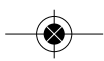
Onreligieuze mensen werden steevast aangetrokken door Jezus' onderwijs.

religieus type en een seksuele paria (bijv. in Lucas 7) of met een religieus type en een etnische paria (bijv. in Johannes 3-4) of met een religieus type en een politieke paria (bijv. in Lucas 10), is het de paria die aansluiting bij Jezus krijgt en niet het oudstezoon-type. Jezus zegt tegen de gerespecteerde religieuze leiders: 'De tollenaars en de hoeren zijn u voor bij het binnengaan van het koninkrijk van God' (Matteüs 21:31).

Onreligieuze mensen werden steevast aangetrokken door Jezus' onderwijs terwijl de Bijbelgelovige, religieuze mensen van die dagen zich eraan stoorden. In onze tijd hebben de kerken veelal niet dit effect. De buitenstaanders die Jezus trok worden vandaag juist niet door kerken aangetrokken, ook door de meest avant-gardistische niet. Wij trekken veelal conservatieve, stijve,

ZIJ KWAMEN JEZUS OPZOEKEN

moralistische mensen aan. Losbandige en vrijgevochten of geknakte en marginale types vermijden de kerk. Dit kan maar één ding betekenen. Als de prediking van onze dominees en het handelen van onze kerkleden niet het effect op mensen heeft dat Jezus had, dan brengen wij vast en zeker niet dezelfde boodschap als Jezus. Als onze kerken geen jongste zonen aanspreken, dan moeten er in de kerken meer oudste zonen zitten dan we willen weten.

Hoofdstuk 2

De twee verloren zonen

'Iemand had twee zonen.'

De verloren jongste zoon

De beste titel voor het verhaal van Jezus zou zijn: de Gelykenis van de Twee Verloren Zonen. Het is een drama in twee bedrijven, met als eerste bedrijf 'De verloren jongste zoon' en als tweede 'De verloren oudste zoon'.

Het eerste bedrijf begint met een kort maar onthutsend verzoek. De jongste zoon komt naar de vader en zegt: 'Geef mij het deel van uw bezit waarop ik recht heb.' De eerste toehoorders zullen zich over zo'n verzoek hebben verbaasd. Niet dat er iets mis was met een zoon die op een deel van het familiebezit rekende. In die tijd ontving bij het overlijden van een vader de oudste zoon het dubbele van wat de andere kinderen erfden. Had een vader twee erfgenamen, dan ging tweederde van de erfenis naar de oudste en één derde naar de jongste.

Deze verdeling van de erfenis vond echter pas plaats wanneer de vader stierf. Hier vraagt de jongste zoon zijn erfenis *nu*, en dat wees op een ernstig gebrek aan eerbied. Door dit van je levende vader te vragen wenste je hem dood. In wezen zei de jongste zoon dat hij wel de dingen van zijn vader maar niet zijn vader zelf wilde. Zijn band met de vader is slechts een middel geweest, met als doel diens rijkdom te gebruiken. En nu heeft hij genoeg van

KELLER DE VRIJGEVIGE GOD

die band. Hij wil eruit. Nu. 'Geef mij wat van mij is,' zegt hij.

De reactie van de vader is nog opzienbarender dan het verzoek. Het gaat hier over een puur patriarchale samenleving, waar uit-

*In wezen zei de jongste
zoon dat hij wel de din-
gen van zijn vader maar
niet zijn vader zelf wilde.*

voerige betuigingen van onderdanigheid en eerbied voor ouderen, speciaal voor je ouders, van het hoogste belang waren. Een traditionele vader in het Midden-Oosten werd geacht op een dergelijk verzoek te reageren door zijn zoon uit de fami-

lie te verstoten, met als enige erfdeel een pak slaag. Deze vader doet niets van dien aard. Hij 'verdeelde zijn vermogen onder hen'. Om de betekenis hiervan te begrijpen moeten we opmerken dat het woord 'vermogen' hier de vertaling is van het Griekse *bios*, 'leven'. Er had een concreter woord voor 'kapitaal' gebruikt kunnen worden, maar dat wordt niet gebruikt. Waarom niet?

De rijkdom van zijn vader zal in onroerende goederen hebben gezeten. Om een derde deel van de nettowaarde in handen te krijgen moest hij dan veel van zijn landbezit verkopen. In onze mobiele, verstedelijkte cultuur weten we niet meer van de band die vroegere generaties met hun land hadden. Denk aan die regel in de musical *Oklahoma!* van Rodgers en Hammerstein, 'Oh, we know we belong to the land, and the land we belong to is grand!' Let wel: het land is dus niet van hen, maar zij zijn van het land. Het vat goed samen hoe de hele identiteit van mensen verbonden was met hun plek, hun land. Een stuk van je land kwijtraken was een stuk van jezelf en een aanzienlijk deel van je status bij de mensen om je heen kwijtraken. Iedereen kent de verhalen

DE TWEE VERLOREN ZONEN

van geslaagde, machtige topmanagers, man of vrouw, die hun hele carrière eraan geven om voor een kind te gaan zorgen. De vergelijking gaat niet helemaal op, maar toch is dit wat de vader doet.

Deze jongste broer vraagt zijn vader dus om zijn leven in stukken te scheuren. En de vader doet het, uit liefde voor zijn zoon. De meeste toehoorders van Jezus zullen wel nooit zo'n oosterse patriarch op deze manier hebben zien reageren. De vader verdraagt geduldig een enorm verlies in aanzien en daarbij de pijn van afgewezen liefde. Wanneer liefde wordt afgewezen, word je gewoonlijk boos, je slaat terug, doet wat je kunt om je genegenheid voor de afwijzer te verminderen zodat het minder pijn doet. Maar deze vader bewaart zijn affectie en draagt de pijn.

Het plan van de jongste zoon

Nu komt scène 2 van het eerste bedrijf. De zoon vertrekt naar 'een ver land' en verbrast alles wat hij heeft met een uit de hand gelopen lifestyle. Als hij letterlijk in de bagger beland is bij de varkens, 'komt hij tot zichzelf' en maakt een plan. Ten eerste, zegt hij bij zichzelf, gaat hij naar zijn vader terug om te erkennen dat hij verkeerd gehandeld heeft en niet meer het recht heeft om zijn zoon te zijn. Maar ten tweede wil hij zijn vader gaan vragen hem te 'behandelen als een van uw dagloners'.

Dat is een zeer gericht verzoek. Er werkten in huis en op het landgoed knechten die er ook woonden. Maar 'dagloners' waren vaklui in naburige dorpjes die werkten tegen een bepaald loon. Veel uitleggers menen dat de jongste zoon ongeveer het volgende plan had. Hij had schande gebracht over zijn familie en daarmee over de hele gemeenschap. Hij was voor hen 'dood', zoals de vader het omschrijft. De rabbi's leerden dat als je de normen van

KELLER DE VRIJGEVIGE GOD

de gemeenschap overtreden had, excuus aanbieden niet genoeg was. Je had schuld te vereffenen. De zoon wil gaan zeggen: ‘Vader, ik weet dat ik niet het recht heb om weer in huis te komen. Maar als u me bij een van uw dagloners in de leer doet, zodat ik een vak kan leren en iets verdienen kan, dan kan ik tenminste een begin van terugbetaling doen.’ Dat was zijn plan. In het varkenshok studeert de jongste zoon zijn toespraak in. Als hij denkt gereed te zijn voor de confrontatie, vat hij moed en aanvaardt de thuisreis.

Nu komt de dramatische derde en laatste scène van het eerste bedrijf. De jongste zoon ziet het huis. Zijn vader ziet hem en rent, rent naar hem toe! Er werd door oosterse patriarchen in de

*In het varkenshok
studeert de jongste zoon
zijn toespraak in.*

regel niet gerend. Kinderen konden rennen, of vrouwen, of jonge mannen. Maar niet de pater familias, de eerbiedwaardige steunpilaar van de gemeenschap, de eigenaar van het grote landgoed. Die gaat niet zijn

kleed optrekken en als een jongen zijn blote benen laten zien. Maar deze vader wel. Hij rent zijn zoon tegemoet, laat zijn emoties openlijk zien, valt hem om de hals en kust hem.

Het zal die zoon vrijwel zeker hebben verrast. Nogal van zijn stuk gebracht probeert hij zijn terugbetalingsplan door te zetten. De vader onderbreekt hem en negeert daarbij niet alleen de ingestudeerde toespraak, maar gaat er recht tegen in. ‘Vlug,’ zegt hij tegen zijn knechten, ‘haal het mooiste gewaad en trek het hem aan!’

Het mooiste gewaad in huis zal dat van de vader zelf zijn